

1945. Douwe Wagenaar over zuivering binnen de K.N.V.B.

Douwe Wagenaar schreef in augustus 1945 het bevrijdingsnummer van het door Geudeker heropgerichte weekblad *Sport* een stuk over de zuivering die binnen de K.N.V.B. plaats moest vinden. Wie had meegewerkt met de Duitse bezetters? Na de oorlog werd hij lid van de commissie die de sport moest ontdoen van "onzuivere sportlieden".

In het stuk noemt hij vier soorten verwerpelijke activiteiten van bestuurders van sportverenigingen tijdens de bezetting. De eerste daarvan is: je onderwerpen aan de maatregelen van de bezetter en zijn handlangers. Wagenaar erkent meteen dat vrijwel alle sporters, verenigingen en bonden zich daaraan schuldig gemaakt hebben. Ook zichzelf en *De Volewijckers*. Toen het joden verboden werd in het openbaar aan sport deel te nemen en lid van verenigingen te zijn, is dat op een enkele kleine uitzondering na, door allen geaccepteerd. Zie de broers De Jong in *De Volewijckers*. Hij geeft aan dat niet-accepteren toen buitengewoon gevaarlijk was en dat het de sport geheel lam had gelegd. Maar accepteren betekende dat je daarnaast de plicht had ondergronds alles te doen om je te verzetten. De sport in stand houden betekende dat men de jongeren geen kans mocht geven zich aan te sluiten bij de jeugdstorm en vergelijkbare organisaties. En je werkte bewust niet mee aan de Duitse propaganda. Zie ook de pdf van het VN-nummer 'Voetbal in de oorlog'.

ZUIVERING IN DE SPORT

door Douwe Wagenaar,

lid van de Zuiveringscommissie van de K.N.V.B.

Zuivering in de sport. Het is geen eenvoudige opdracht om het meest gebruikte woord en begrip der laatste maanden goed te ontleden. Een ieder zal daar wel zijn eigen mening over hebben; echter... als goede Nederlanders zullen wij het er over eens zijn dat onze toekomstige sportgemeenschap vrij moet zijn van de fascistische beginselen.

Maandenlang kunnen wij uit de Pers vernemen, dat er zuiveringen zullen plaats vinden, in de Staatsorganen, de Vakbonden, het Kunstleven, enz. De vijanden des Volks zouden uit het openbare leven, hun organisaties, hun zaken, worden verwijderd. Van de hartstochtelijke wil om Nederlandse sport-vijandige elementen uit de sportgemeenschap te stoten, hebben wij nog niet veel vernomen. Wel heeft men hier en daar, voorzichtig en schuchter, in clubverband, dus officieus, enige onderzoek-commissies samengesteld, maar de algemene zuivering, de grote schoonmaak, laat nog steeds op zich wachten en de Bonden en vooral onze grote Voetbalbond komt wel wat erg laat.

Natuurlijk mag onze sportgemeenschap niet ten achterblijven bij de opruiming van de „onzuivere sportlieden". De redering van: als onze gemeenschap door andere instanties is gezuiverd, als de N.S.B.-ers en Hitler-vrienden zijn verdwenen, dan is onze sport ook bevrijd van zijn vijanden — gaat niet op! Deze misdadigers worden voor andere feiten gepakt dan waarvoor wij ze willen laten verdwijnen.

Het moet onze bedoeling zijn, na te gaan, wie de Nederlandse sportwetten (mogelijk ongeschreven) met de voeten heeft getreden.

Het is onze heilige plicht tegenover het Vaderland en tegenover onze sportidealen, hen op sport-wijze te bestraffen.

Waarom wij ons daarvoor zo druk maken? Ik zal het U trachten te verklaren, met het vriendelijke verzoek, mijn uitlegging niet te onderschatten. Op dit punt mag geen misverstand bestaan!

De Nederlandse jeugd en de sportbeoefening zijn nauw aan elkaar verbonden. De sport, het spel, is het opvoedingsmiddel bij uitzondering voor onze jeugd. Zij, die leiding geven in dit opvoedingsproces zijn zeer belangrijke personen. Het is dus van het grootste belang te weten: wie het zijn, wat het zijn, wat zij denken, wat zij doen, temidden van de

Nederlandse Jeugd, de toekomst van ons dierbaar Vaderland.

Over „fouten" en „fout" zijn.

Het mag en kan onze bedoeling niet zijn om al die mensen uit de sportgemeenschap te verwijderen, die fouten hebben gemaakt. Wanneer men tijdens de bezetting niets heeft gedaan, heeft men ook geen fouten kunnen maken; zij, die ontzettend hard hebben gewerkt om er van te maken wat er nog van was te maken, zouden enkel en alleen de kous op de kop kunnen krijgen. Neen, dat zou absurd zijn!

Wij moeten nagaan, welke mensen „fout" zijn geweest. Dat zijn niet alleen de driehoek-dragers, de landwachters, de SS-ers, de gestapo-agenten, de spionnen en de profiteurs, maar voor wat de sport betreft ook zij, die besmet waren door de geestelijke ziekte van de fascistische ideologie.

En wanneer wij, op zijn minst genomen, hun verwijdering uit de sportgemeenschap voorstaan, dan dienen wij bij de beoordeling en de bestraffing toch nog enig onderscheid te maken. De bestraffing van leidinggevend personen zal onverbiddelijk hard zijn, daartegenover dient de beoordeling van de misdadigen der jeugdiger beoefenaars met enige clementie gehanteerd te worden. Bij hen vragen wij ons als opvoeders af: hoe zijn zij tot de wanbegrippen gekomen?

Wat moeten wij nagaan?

Ik zou de overtredingen in ons sportleven van de afgelopen jaren als volgt verdeeld willen zien:

- 1e. De onderwerping aan maatregelen van den bezetter en zijn handlangers op sportgebied.
- 2e. Het daadwerkelijk profiteren van maatregelen en instellingen van den bezetter, hoofdzakelijk in eigen belang.
- 3e. Het nemen van sportinitiatieven, die van moreel belang waren voor den bezetter, alsmede het profiteren van door den bezetter genomen initiatieven.
- 4e. Het ondersteunen en propageren van maatregelen en instellingen van den bezetter.

Het is altijd mijn innigste wens geweest, dat de politiek zich buiten de sport zou houden. Zij, die zich mijn publicaties herinneren inzake de waarschuwingen om niet aan de Hitleriaanse Olympische Spelen in 1936 deel te nemen, kennen mijn bewijzen van de bemoeienissen van de Duitse politiek met de sport. Mijn voorspellingen zijn volkomen uitgekomen, het was dus niets verwonderliks, dat de Duitser zich in 1941 met onze sport ging bemoeien. De bezetter nam enige maatregelen en het antwoord moest door de sportbeweging gegeven worden.

Het Joden-verbod.

Onze sportvelden werden verboden terrein voor onze joodse medeburgers. En nu het verwonderlijke van punt 1: wij hebben ons daaraan allen schuldig gemaakt. Er zijn enkele uitzonderingen, doch die kunnen we gevoeglijk buiten beschouwing laten. De gehele sportbeweging stond bij deze maatregel voor de zeer principiële heilings: de sportbeweging in haar geheel stop zetten, allen onderduiken, of... zwichten voor des bezetters verlangen.

Er stond heel veel op het spel. Jarenlang zou er dan niet aan sport worden gedaan. De jeugd zou alles moeten ontberen wat de sport aan ontspanning biedt. De clubs, vaak moeizaam en met veel opofferingen opgebouwd, zouden worden ontbonden, haar terreinen en opstallen, zomede de materialen zouden verloren gaan. Duizenden zouden dan geen genoegens meer hebben gehad, het contact van duizenden mensen, die „goed" waren, zou verbroken worden. Op het ogenblik, dat wij elkander trouw moesten zweren in de samenwerking voor de tegenwerking van onzen gemeenschappelijke vijand, zouden wij uit elkander gaan? Neen, dat nooit! Wij mogen dan gewicht zijn voor een maatregel, maar wanneer er van een succes gesproken kan worden, dan is het een succes geweest van de Nederlandse sportclubs. Want van die tijd af wist iedere sport-organisatie wat haar taak was en hebben vele clubs hun bijdragen gegeven in de verzetsbeweging.

De onderwerping aan deze maatregel is begrijpelijk, verklaarbaar, verdedigbaar tegen hen, die anders beweren. Wij hebben onze jongeren geen kans gegeven om over te lopen naar de Jeugdstorm en aanverwante organisaties, die toen in opkomst waren.

De andere punten.

De andere drie punten spreken voor zichzelf, een ieder heeft vergelijkingpunten en voorbeelden. We moeten onderscheid maken voor amateurs en profs, tussen leiders en beoefenaars, voor individuele sport en groepssporten.

Ieder sporthond zal zelf een zuiveringscommissie moeten benoemen, die de binnengekomen beschuldigingen onderzoekt en aan de hand van de feiten bestraft. Een nadeel is dat deze commissies veelal door het Bestuur worden samengesteld inplaats door de clubs worden gekozen. Echter, ieder Bondsbestuur zal zijn keuze van mensen behoorlijk kunnen motiveren.

Van zeer groot belang is wel, dat de uitspraak dezer commissies bindend verklaard worden, anders zijn wij over enige jaren nog aan het „zuiveren". Het belangrijkste is nog steeds: een spoedige herrijzenis van onze sport in volle glorie!

De zuivering dient niet alleen te geschieden in de onderste lagen der sportgemeenschap, zeer zeker ook in de top-leidingen. Het proces dient snel en doeltreffend te geschieden, twee tegenpolen, die veelal ontebruikelijk zijn bij ambtenaren en bureaucraten.

Voor de commissies zijn nodig objectieve personen, zij, die niet bang zijn voor grote namen, desnoods allerlei heilige huisjes durven af te breken. Er worden dus kerels gevraagd, die zonder onderscheid des persoons gaan onderzoeken naar de misdadigers in het verleden. Muffe belanghebbenden dienen te worden opgeruimd, zij zijn te dikwijls reeds een belemmering geweest voor de gezonde sportopvattingen.

Mogen wij in ons Vaderland de geschikte personen vinden om de sportgemeenschap te zuiveren, maar daarnaast om ons sportgebouw te vernieuwen, opdat het zo spoedig mogelijk, grondig gerestaureerd, weer kan dienen voor de bewoning van onze vrije en welvarende Nederlandse sportmensen.